

Boekenbeurs 2012

Openingstoespraak Geert Joris

Dames en heren,

Straks reiken we de Debuutprijs uit aan Filip Rogiers. Bij de bekendmaking op 9 oktober wist hij te melden dat er tot dan 167 exemplaren van zijn boek waren verkocht. Hoeveel meer dat er nog zullen worden na deze prijs weten we niet en dat is ook niet echt belangrijk. U krijgt straks allemaal een exemplaar cadeau van de uitgever dus is de kans dat deze titel winstgevend wordt sowieso erg klein. Elk economisch denkende bedrijfsleider zou zeggen: "schrappen die handel".

Altijd, en nog meer in tijden van crisis, hopen uitgevers en boekhandels dat de Heilige Boekengraal, de succesformule om enkel nog bestsellers te produceren, gevonden wordt. Want willen we dat niet allemaal: alleen maar bestsellers uitgeven? Nee, ik denk niet dat we dat willen. We willen wel dat elke titel goed verkoopt, maar dat is iets anders.

Erwin Mortier en David Van Reybrouck, allebei ooit winnaar van de Debuutprijs, verkochten sinds hun debuut alleen in Vlaanderen vele tienduizenden boeken. Sommige andere Debuutprijswinnaars waren minder succesvol en niet alle succesvolle auteurs wonnen de Debuutprijs.

Dames en heren, topvoetbalploegen geven jaarlijks ontzettend veel geld uit aan hun jeugd. Daarnaast geeft ook de overheid jaarlijks een pak subsidies om jeugdvoetbal te stimuleren en te professionaliseren. Op zoek naar beginnend, vermoed talent waar niemand van weet of het ooit wat wordt, of de ploeg er ooit een cent aan zal verdienen. Maar als talent de kop opsteekt, dan rinkelt de kassa. Ook voor de overheid lijkt de Return On Investment duidelijk. Sporten bevordert de sociale cohesie, biedt mensen een zinvolle bezigheid en drukt de kosten van de ziekteverzekering.

De Return On Investment van investeren in sport is dus duidelijk. Voor boeken en lezen is dat niet altijd even helder. Maar bekijk het eens van deze kant: in Vlaanderen en Nederland samen, gaat jaarlijks naar schatting 600 miljoen euro aan economische waarde verloren door ongeletterdheid. Ongeletterden zijn mensen die er niet toe in staat zijn een tekst begrijpend te lezen of een behoorlijke zin te schrijven. Wie ongeletterd is, raakt moeilijker aan een baan, komt makkelijker in de criminaliteit terecht, heeft dus een grotere kans dan gemiddeld om op het sociale zekerheidssysteem te moeten terugvallen. Daar komt nog bij dat veel van die hersenen die niet in de arbeidsmarkt kunnen worden ingezet, vervangen moeten worden door import, wat alweer scheelt in de kostprijs voor de overheid en dus voor de belastingbetaler. Volgens diverse studies is zo'n 15% van de 15-jarige Vlamingen ongeletterd. Elk economisch denkende bedrijfsleider zou zeggen: we moeten dus investeren in geletterdheid, met andere woord, lezen en schrijven, loont.

Voor ik straks het verwijt krijg dat ik op een wel erg simplistische manier het Belgische begrotingstekort tracht op te lossen, wil ik toch benadrukken dat ongeletterdheid bestrijden ook geld kost. Als we daar iets aan willen doen, zal de overheid, in samenwerking met de

boekenindustrie en andere sectoren een masterplan moeten opstellen om dit toch wel prangende probleem bij de wortel aan te pakken.

Ongeletterdheid is de meest extreme vorm van ontleding. Aan de andere kant van het spectrum zit het intensieve, gemotiveerde lezen. Daar ergens tussenin zit de verschraling. Voor ongeletterdheid kan je programma's opzetten. De intensieve lezer wordt op vele manieren goed bediend. Als je echter een pleidooi houdt tegen verschraling en voor diversiteit, gaan de meeste deuren dicht.

Verschraling is een resultaat van extreme vercommercialisering. Nochtans zal iedereen het erover eens zijn dat een brede kennis van cultuur en taal een samenleving op veel vlakken ten goede komt. Kennis is macht maar context is intelligentie en dat leidt tot een betere maatschappij en dus tot een beter leven.

In een opiniebijdrage in De Standaard van enkele weken geleden riepen de organisatoren van literaire evenementen de overheid op om de aandacht voor kwalitatieve literatuur, non-fictie, strips en ander moois niet te laten verslappen. Zeker in tijden van crisis heeft een maatschappij er belang bij te blijven inzetten op de kwaliteit van cultuur en onderwijs. Ik ben er echter van overtuigd dat dat een taak is die niet alleen bij de overheid mag worden gelegd. Dat lijkt mij te gemakkelijk. Het is een taak die we samen moeten opnemen. Overheid, uitgevers, boekhandelaren, leesbevorderaars, organisatoren. Een masterplan, zoals ik al zei: niet alleen tegen ongeletterdheid maar ook voor diversiteit.

Zo komen we tot de thema's van de Boekenbeurs. Waarom zouden jonge mensen, met al die negatieve berichtgeving over het boekenvak nog auteur willen worden? We hebben hen een plek gegeven waar ze op hun eigen manier zichzelf kunnen voorstellen aan het publiek. Veel aandacht voor kookboeken en diverse tinten grijs maar uitgesproken aandacht gaat ook dit jaar weer naar literatuur. En ook wij proberen kinderen die al dan niet tegen hun zin naar hier komen een programma aan te bieden waardoor ze hopelijk in de ban geraken van boeken en lezen.

Wat we presenteren op het e-Paviljoen kadert in een grotere opdracht die Boek.be van de overheid gekregen heeft om samen met uitgevers en boekhandels vernieuwing te initiëren, te stimuleren en te ondersteunen.

Dat het boekenvak dood zou zijn, klopt niet. Niet in de feiten en niet in de geesten. De wil om te veranderen is wel degelijk aanwezig, in alle geledingen van het vak. Dat dat wat moeizamer gaat in een sector die 500 jaar oud is dan een sector die pakweg 50 jaar bestaat, is logisch en daar zullen we rekening mee moeten houden.

De weg van de vernieuwing zijn we definitief ingeslagen, er is geen weg meer terug. Dat we pas aan het begin staan en dat we het niet alleen zullen kunnen doen is een opportuniteit, geen bedreiging. Samenwerken binnen en buiten de sector, nieuwe verbanden zoeken die we niet kennen of samenwerkingen aangaan waarvoor we in het verleden al eens blind voor waren, we zullen het moeten doen. Op die manier ben ik er alvast van overtuigd dat deze sector, ondanks alle onheilsprofeten en spindokters, nog een lang leven beschoren zal zijn. Dat deze 76ste Boekenbeurs daar het beste bewijs van moge zijn.